THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, President, Gen. Mgr. H. HIRSH, Editor
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

אביסעל גטדולד און טאלעראנץ

עס טהוט אונז לייד צו מעלדען. דאס אונזער אינטערנעהמונג צו שאפען א גרויסע סומע געלד פאר די מלחמה־לײדענדע, דורך ארראנדזשירען א גרויסארטיגען קאנצערט, און וועלכע אונטערנעהמונג איז שוין כמעט א פערווירקליכטע, האט ארויסגערופען פון אייניגע זייטען א פראטעסט און אזא פראטעסט, וועלכער קומט ארויס פון מיספערשטענדניס, אדער פון ניט וועלען פערשטעהן.

עס פראטעסטירען ניט אזעלכע לייטע וואס וועלען אפשר דארפען בייזשטייערען צו דעם קאנצערט. עס פראטעסטירען אויך ניט אזעלכע לייטע פון וועמען מיר האבען געפאדערט צו טהון געוויסע ארבייט פאר'ן קאנצערט, נור עס פראטעסטירען אזעלכע לייטע, וועלכע האבען זיך איינגערעדט, אז נור זיי אליין זענען מחויב צו טהון עפעס פאר די מלחמה־לײדענדע און קיינער אויסער זיי. האט ניט דאס רעכט צו אבגעבען זיך מיט דער זעלבער מצוה, צו טהון עטוואס פאר די אידישע לײדענדע, אחן דער ערלויבניש פון אימעצען.

די פראטעסטירער, זענען קיין אנדערע, ווי עטליכע פון די פיהרער און מיטגליעדער פון דער קאנפערענץ, און זייער טענה איז, דאס היות ווי זיי זענען געווען די אנפאנגער צו זאמלען שטיצע פאר דיעזען צוועק, דארפען זיך קיינע אנדערע קערפערשאפטען ניט גרינדען, נור זיי, די ערשטע אנפאנגער דארפען פערבלייבען די גאנצע טהוער ביז ענדע.

אזא סארט פראטעסט, מעג ער זיך קלינגען זעהר קליינליך, איז ער אבער א פאקט, מען האט צו אונז טענות למאי מיר האבען געגרינדעט א נייע קאמיטע און למאי מיר רייסען ארויס די ארבייט פון די הענט פון דער קאנפערענץ.

די פראטעסטירער האבען זיך געמעגט דערמאהנען, אז ערשטענס איז יעצט איבערהויפט ניט די צייט צו פיהרען אזעלכע קליינליכע פערזענליכע חשבונות און אז „לא עליך המלאכה לגמור" איז שוין אן אלטע אקסיאמע וועלכע איז געמיינט אויך אויף צדקה ארבייט.

קיינער קען ניט און טאהר ניט מאנאפאליזירען דאס רעכט צו טהון גוטע ארבייט. אין דער יעצטיגער ביטערער צייט, ווען אונזערע ברידער אין איירעפא לעבען איבער אזא שרעקליכען חורבן, דארף יעדער איד זיין צופרידען ווען נאך אימעצער און נאך אימעצער אונטערנעהמט זיך צו טהון עטוואס פאר זיי און איבערהויפט, ווען צו דער ארבייט זענען צוגעצויגען געווארען די רייכסטע און איינפלוסרייכסטע בעלי בתים פון שטאדט, וועלכע קענען ניט נור פיעלעס אויפטהון, נור אויך אליין פיעל מיטשטייערען פון זייער אייגענער טאש.

צווייטענס האט דיעזע ציימונג אפילו אין געדאנקען ניט געהאט צו קאנקורירען מיט דער קאנפערענץ, נור פערקעהרט, מיר האבען זיך אונטערגענומען די ארבייט צו פערגרעסערען און צו פערבעסערען, צוציהען נייע קרעפטען, ארבייטען אויף א גרעסערען מאסשטאב און שאפען א גרעסערע סומע, דער פאקט איז, דאס אין דער ערשטער קאמיטע, איז אריינגענומען געווארען דער טשערמאן פון דער זעלבער קאנפערענץ ווע־מעס מיטגליעדער פראטעסטירען יעצט.

אום נאך שטארקער פעסטצושטעלען דעם פאקט, דאס מיר האבען קיינמאל ניט בעצוועקט צו שטערען דער קאנפערענץ אין איהר ארבייט וועלען מיר דא ציטירען די ווערטער וואס מיר האבען געשריבען וועגען דער קאנפערענץ אין אונזער עדיטאריעל פון דעם 11־טען מארטש, מיר האבען דאן געזאגט פאלגענדעס ווארט ביי ווארט:

וואס אנבעלאנגט דער עקזיסטירענדער קאנפערענץ, וועט אונזער פלאן אין קיין שום פאל ניט שטערען זיי צו אנגעהן מיט דער נאבעלער און גוטער ארבייט וועלכע זיי האבען געטהון און טהוען נאך יעצט. מיר זענען זיכער אז יעדער איד מיט א אידישער הארץ, וועט פערשטעהן צו שעצען זייער גוטע ארבייט און יעדער איינער וועט שטיצען זייערע אונטערנעהמונגען ווי ווייט מעגליך. דער קאנצערט וועלכער ווערט געפלאנט פון אונז, מיינט נור צו גרייכען יענע לייטע און פערזאנען וועמען די קאנפערענץ האט ניט געקענט גרייכען. ער מיינט אויך צו אנפיהרען די ארבייט אויף אזא אופן אז די קריסטליכע עלעמענטען פון טאראנטא זאלען זיך פעראינטערעסירען אין דער לאגע פון די אידען, וועלכע לײדען און העלפען די אלייעס צו זיגען און אז זיי זאלען איינזעהען, אז די רוסיש־אידישע מלחמה־קרבנות פערדיענען די זעלבע שטיצע ווי די מלחמה־לײדענדע אין בעלגיען.

יעדער איינער קען זיך איבערציינגען דערפון, אז אונזער פלאן איז קיינמאל ניט געווען צו שאדען דער קאנפערענץ נור צו העלפען טהון מעהר ארבייט און אנדערע ארבייט וועלכע די קאנפערענץ האט מיט איהרע אייגענע כחות ניט געקענט אויספיהרען. איבערהויפט צווישען יענע עלעמענטען, וואס די קאנפערענץ האט ניט געקענט דערגרייכען.

און עס איז דעריבער גאנץ קלאהר, אז די יעניגע, וועלכע מאכען יעצט דעם פראטעסט, טהוען עס אויס מיספערשטענדניס, אדער ווייל זיי ווילען ניט פערשטעהן, אז ביידע קערפערשאפטען קאנקורירען ניט צווישען זיך.

צו פראטעסטירען געגען א קאמיטע פון פעראנטווארטליכע פערזאנען, וועלכע ווילען שאפען טויזענדער דאלער שטיצע פאר די מלחמה־לײדענדע, איז ניט נור אן עוולה נור עס איז אויך א נארישקייט, יעדער איינער קען פערשטעהן וואס דאס מיינט, יעדער איינער קען זעהען מיט וואס פאר א קליינליכקייט דאס שמעקט, און עס קען זיך יעצט שאפען א מיינונג, אז דאס וואס יענע פראטעסטירער האבען ביז יעצט געטהון, האבען זיי אויך ניט געטהון לשם שמים, וועלענדיג פון טיפען הארצען העלפען די מלחמה־לײדענדע, נור זיי האבען עס געטהון צוליעב אנדערע צוועקען.

דא האנדעלט זיך ניט וועגען כבוד־עמטער און הקפות, נור וועגען שאפען שטיצע פאר דעם גרעסטען אידישען חורבן אין דער געשיכטע פון דער וועלט און די יעניגע וועלכע זוכען עס צו שטערען, צייגען זיך דערמיט ארויס אלס שונאים פון די אונגליקליכע.

קיינער קען אונזער אינטערנעהמונג ניט שטערען און קיינער טאהר עס ניט שטערען, מיר האבען געטהון דאס וואס מיר האבען געדענקט, אז מיר זענען פערפליכטעט צו טהון, מיר גלויבען אין אונזער ארבייט הייליג און ערענסט; מיר זענען געריהרט פון דעם אידישען אונגליק ביז די טיפענישען פון אונזער נשמה און דעריבער דענקען מיר, אז די אלע יעניגע וועלכע זוכען צו דיסקרעדיטירען אונזער הייליגע ארבייט, האבען דאביי געוויסע פערזענליכע אינטערעסען.

קיינע תירוצים, קיינע געשיכטעס, קענען ניט ענטשולדיגען די האנדלונגען פון די פראטעסטירער, און די יעניגע היים־בלוטיגע אידען, וועלכע ווערען אויפגעהעצט ביי דער ערשטער געלעגענהייט, ווען אימעצער לעגט זיי אונטער פייער, ווערען פון אונז געראטהען צו איבערלעזען די פיעלע אויפרופען וואס מיר האבען געדרוקט פאר דער קאנפערענץ, וועלען זיי זיך איבערציינגען, אז אלעס וואס האט געהאט צו טהון מיט שאפען געלד פאר די מלחמה־לײדענדע, איז פון אונז אונטערשטיצט געווארען און וועט אונטערשטיצט ווערען מיט דער פולער מאאס, ניט אכטענדיג דאביי ווער עס טהוט ארבייט און ווי אזוי די ארבייט ווערט געטהון.

דער אמת'ר וואונש פון דיעזער ציימונג איז אבער א פעראייניגונג צווישען די ביידע קאנפערענצען און צווישען אלע אידען פון שטאדט, דיעזע פעראייניגונג וועט זיכער אויך שטאטפינדען, אויב קיינער וועט זיך ניט היצען און ניט שטערען.

מיט אביסעל מעהר געהלד און טאלעראנץ קען אלעס רעכט ווערען און אלע וועלען פערבלייבען צופרידען.

בנימין דיזראעלי

(א כאראקטער שטודיום)

פון רבי דזשייקאב ס. סינקין
פון האמילטאן.
(פארטזעצונג.)

וואס איז אבער דיזראעלי'ס שטעלונג צו די אידען? זיינען זיינע לײדענשאפטליכע לויב געזאנגען וועגען זייערע מעלות און זייערע אויפטהואונגען געווען אן אויס דריק פון טיעף איינגעוואורצעלטער איבערצייגונג פון דעם אמת וואס ער האט פראקלאמירט ארע? איז דאס געווען בלויז רהעטארישער שוואונג, גלאט אזוי ווייל מען קאן בעסער ניט מאכען? וועגען דעם גלויבען מיר דאס פאר די וואס שטודירען זיין לעבען און שריפטען, איז בלויז איין ענטפער פאראן, אז — יא.

ווען ער האט געלעבט איז דיזראעלי אפטמאל באשולדיגט געווארען אז ער איז א פרעסע־אגענט פאר דעם „סעמיטישען פרינציפ". ער איז געווען דער איינציגער מאן אין ענגלאנד וואס האט אנגעוויזען ווי פיעל די ארימע וועלכע זיינען שטאלץ מיט זייער ציוויליזאציאן, האבען צו פערדאנקען דעם אידען. ער איז אויך געווען דער ערשטער וועלכער האט ענטדעקט די גרויסע מאכט דער ראסע אלס א פאקטאר אין דעם נאציאנאלען לעבען פון א פאלק. לויט דיזראעלי'ס מיינונג, שפיעלט ראסע די איינציגע ראליע; די עמבריא פון ראסען־ריינקייט ענטהאלט די גאנצע צוקונפטיגע גרויסקייט און מעגליכקייט פון א פאלק. בלויז די נאציאנען זיינען לעבען געבליבען און האבען געווירקט דורך די יאהרהונדערטע, אין וועמענס אדערען עס האט געפלאסען ריין בלוט. ניט דאס אריינדרינגען פון פרעמדע עלעמענטען האט פארניכטעט און געטויטעט אזוי פיעל גרויסע און מעכטיגע נאציאנען פון אלטערטהום, ניט דאס האט אונטערגעהאקט זייער עקזיסטענץ, נאר דאס אריינמישען פון פרעמדע בלוט. א ריינע ראסע איז אונצושטערבאר, זי לעבט א פארכשוף'ט לעבען.

קיינע פערפאלגונגען געזעצע, קיין שקלאפעריי, קיין אונטערדריקונג מאן שעדיגען זיין לעבענס קראפט. און צווישען אלע ראסען, איז די אידישע ראסע, לויט דיזראעלי'ן, די ריינסטע.

דיעזע טהעאריע, אין וועלכער פיעלע געלעהרטע האבען זיך אנגעבאפט מיט יאהרען שפעטער מיט גרויס דורשט, האט ער געפעדערט אין ביכער און אויפגעהאלטען אין זיינע רעדען און זי האט צו געגעבען פארב צו וואס ער האט ניט געזאגט און געשריבען. עס איז ביי איהם געווארען א לײדענשאפט פון וועלכער ער איז קיינמאל ניט מיעד געווארען צו ווי־עדערהאלען. עס איז ניט געווען קיין פוסטע גאוה, נאר ווירקליכער און איבערצייגטער שטאלץ אין דעם פאררעגנג, אין דער העברעקייט, פון דער אידישער ראסע, וועלכע האט געמאכט דיזראעלי'ן פראקלאמירען דאס ער איז שטאלץ דערמיט וואס ער געהערט צו א פאלק וואס איז „צוזייט און צושפרייט, פארטריבען, בערויבט, פערפאלגט און ערנידריגט פאר טויזענדער יאהרען פון עגיפטישע פרעה'ס, אסירישע קעניגע, רוימישע אימפעראטארס, סקאנדינאווישע קרייצפאהרער, גאטהישע הערשער און הייליגע אינקוויזיטארען".

דער איד אבער האט געגעבען דער וועלט מעהר ווי אן איינפאכע אילוסטראציאן ווי א ריינע ראסע ווערט ניט פארניכטעט, די ריינסטע, די נוצען וואס ער האט געגעבען דער מענשהייט, זיינען פון א מעהר פאזיטיוון און דויערנדען כאראקטער.

דער איד האט געגעבען דער וועלט זיין אמונה אין גאט און א ביבעל, אין וועלכער דיעזער גלויבען איז ענטפלעקט אין זיין אונצעשטערבארען פראכט און גלאנץ.

אויב שקלאפעריי איז אבגעשאפט, אויב דאס לעבען איז געמאכט געווארען מעהר ערטרעגליך, אויב אין איין טאג פון די זיעבען טעג פון דער וואך לענגען אועס רייך און ארעם זייער ארבייט און קומען צו זייערע כוחות זאמלענדיג איינספיראציאן און לעהרע, איז דאס א דאנק מעהרסטען טהייל דעם ליטעראריישען אויסדריק פון דעם אידישען געניוס, וועלכעס איז נאך איצט דאס פאפולערסטע בוך אויף דער גאנצער וועלט. אט אין דעם זינען דריקען זיך אויס מעהרסטענס דיזראעלי'ס וועזענטליכע אידישע נייגונג. לויט זיין מיינונג איז דאס יודענטהום א באזיטיווע קראפט אין לעבען פון דער וועלט. כאטש ער איז געווען גע'שמד'ט און אפיציעל איז ער געווען א מיטגליעדער פון דער ענגלישער קירכע, דאך האט ער זיך קיינמאהל ניט פאלשטענדיג אידענטיפיצירט מיט דער רעליגיאן פון דעם לאנד וועלכעס ער האט רעגיערט. אין הארצען איז ער געבליבען א איד, און ער שטעהט פאר אונז ווי א שיינענדע אויסנאהמע אין פערגלייך מיט אנדערע וואס זיינען באקעהרט געווארען צום קריסטענטהום, וועלכע האבען געזוכט פערשלונגען צו ווערען אין זייער אנגענומענער אמונה צוזאמען מיט זייער אידישען בעוואוסטזיין.

ניט וועלענדיג צוגעבען, דאס ער איז בעקעהרט געווארען צום קריסטענטהום, האט ער אזוי קלוג ביי יעדער געלעגענהייט ערקלעהרט, אז דאס קריסטענטהום איז נאר באקעהרט געווארען צום יודענטהום. ניט נאר דער גרינדער פון דעם קריסטליכען גלויבען, האט ער געזאגט, נאר אפילו זיינע אפאסטאלען האבען זיך ערקלעהרט אנהענגער פון יודענטהום.

„אויב איהר זאלט ניט געווען פארגעסען אין דעם גרויסען חוב וואס איהר זיינט שולדיג צו דיעזען פאלק", האט דיזראעלי אויסגעשריען אין הויז אף קאמאנס ווען עס איז פערהאנדעלט געווארען דער ביל יועגען אידישע רעכטע, „אויב איהר וואלט געווען דאנקבאר פאר יענער ליטעראטור, וועלכע האט פאר טויזענדער יאהרען געבראכט אזוי פיעל בעגייסטערונג און אזוי פיעל טרייסט צו מענשליכע נשמות, וואלט איהר, אלס קריסטען, זיך געפיהלט צופריעדען צו האבען א געלעגענהייט צו באצאהלען דעם חוב צו די יעניגע, האלטען דיעזע רעליגיאן". זיין ענטהוזיאזמוס פאר די אידען און זיין גלויבען דאס די אידען שטעהען אינטעלעקטועל אזוי הויך, איז אפטמאהל געווען די אורזאכע דערפון, וואס ער האט אזוי פיעל טעות'ן געמאכט און צו פיעל איבערטריבען וועלכעס נעהמט זיך אפט פון צו פיעל ליעבען.

„איך רעד ניט, זאגט ער אין א פלאץ, וועגען זייערע געזעצע, וועלכע איהר פאלגט, וועגען זייער ליטעראטור מיט וועלכער אייערע מוחות זענען אנגעזאפט, איך רעד פון דעם לעבעדיגען אידישען אינטעלעקט".

אלע קאמפאזיטארען, ארטיסטען און שטאאטסמענער קומען, לויט זיין מיינונג ארויס פון אידען. ווי אבער אזא הויכשעצונג פון אידען זאל ניט זיין שמייכלעריש, מוז דאך דער אמת געזאגט ווערען, דאס צווישען קיין מאדערנעם פאלק איז די העכסטע פערקערפערונג פון וועלכען עס איז צווייג פון שעפערישער קונסט איז דאס ניט געווען א איד.

עס קלינגט פיליכט ניט זעהר אנגענעהם עס איז אבער אמת. אין מוזיק האט דאס העכסטע ווארט ניט געזאגט מעערבער, מענדעלסאהן, אדער רובינשטיין, נאר באך, בעטהאווען, וואגנער און האנדעל.

אין פאעזיע, מוז אונזער בריליאנטעסטער עקספאנענט, היינע, זיצען ביי די פיס פון געטהע. און פונקט דאס זעלבע מוז געזאגט ווערען וועגען מאלעריי און וועגען פלאסטישער קונסט, אויך אויף דעם געביט קענען מיר ניט ארויסשטעלען קיין גרויסען נאמען, וועלכער זאל רעכטפערטיגען דיזראעלי'ס ענטהוזיאסטישע באהויפטונג.

(פארטזעצונג פאלגט.)

דער בײענשטאק

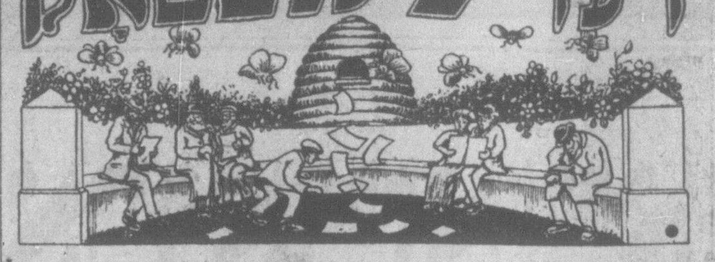

דר. ח. זשיטלאווסקי אין „טאג" פון דאנערשטאג זאגט וועגען די ארבייטער און דאס פאלק פאלגענדעס:

„אויב דאס אידישע פאלק, זאגט ער אין תמצית, איז ניט קיין „אתה בחרתנו" פאלק, אויב הייסט עס מיר זיינען ככל הגוים, און מיר ז י י נ ע ן גלייך מיט אלע, דאן מעגען מיר האפען, אז אונזערע ארבייטער וועלען שפיעלען די זעלבע פראגרעסיווע ראליע אין אונזער געשיכטע ווי זייערע ארבייטער אין זייער געשיכטע.

און נאך א זאך: אזוי ווי די דייטשע ארבייטער זיינען טריי די פרינציפען פון ג א נ צ ע ן דייטשען פאלק און אזוי ווי די פראנצויזישע ארבייטער זיינען טריי די פרינציפען פון ג א נ צ ע ן פראנצויזישען פאלק אזוי וועלען די אידישע ארבייטער סוף כל סוף זיין איבערגעגעבען צו דער אידעע פון כל ישראל.

אז אויך די אידישע — ווי ניט אידישע — ארבייטער וועלען פערשטעהן אז זיי האבען געמיינזאמע אויפגאבען מיט דער אידישער בורזשואזיע. זיי וועלען בלויז אנדערש פערשטעהן די אויפגאבען און אויך מיטלען וועלען זיי אננעהמען אנדערע ווי די בורזשואזיע.

קורץ די אידישע ארבייטער זיינען ניט אנדערש פון די ניט אידישע, מעהר ניט מאנכע זאכען וואס די ניט אידישע ארבייטער פערשטעהען שוין פון נעכטען וועלען עס די אידישע אויך פערשטעהן מארגען, אדער מיט א טאג שפעטער.

פאר וואס? ווייל איבער געוויסע אומשטענדען זיינען מיר איינס פון די אבגעשטאנענסטע פעלקער פון דער ציוויליזירטער וועלט.

אנדערע נאציאנען, מיינט ער צו זאגען, פערשטעהען שוין לאנג אז רעליגיע איז איין זאך און נאציע אן אנדער זאך, און ביי אונז וועלען נאך פיעלע האבען אז תורה וישראל חד הוא. אנדערע נאציאנען פערשטעהען שוין לאנג, אז די נאציאנאלע שפראך איז בלויז די לעבעדיגע געבעדערטע פון די פעלקער מאסען, און ביי אונז וועלען נאך פיעלע האבען, אז עס איז יענע שפראך אויף וועלכער די געלעהרטע האבען געשריבען.

די ארבייטער פון אלע ציוויליזירטע פעלקער זיינען אנפאנג פון זייער פאליטישער ענטוויקלונג געווען צושפאלטען אין צוויי לאגערען: איין טהייל קירכליך פרום און נאציאנאל־שאוויניסטיש און די צווייטע — עקסטרעם רעוואלוציאנער. ביי די אומות העולם האט זיך עס שוין לאנג געענדערט, דער פראלעטאריאט איז אומעטום געווארען דער פראגרעסיווער קלאס פון זיין פאלק, וואס קעמפפט קודם כל פיר דער עקזיסטענץ און דער פראגרעסיווער ענטוויקלונג פון זיין אייגענער נאציע און איז מסכים אויף אן אינטערנאציאנאלע פערברידערונג מיט אלע אנדערע פעלקער און זוכט די דאזיגע אינטערנאציאנאלע פערברידערונג נאר אונטער דעם תנאי, אז דערפון זאל ניט ארויסוואקסען קיין סכנה פאר דער עקזיסטענץ און דער פרייער ענטוויקלונג פון זיין אייגענעם פאלק.

די אידישע ארבייטערשאפט אבער, די קינדער פון אן אבגעשטאנענעם פאלק, האלט ערשט אין דעם אנהויב פון יענעם דאפעלטען פראצעס, וואס דארף ראדיקאליזירען די פרומע ארבייטער און נאציאנאליזירען די ראדיקאלע.

* *

דער ענגליש־אידישער זשורנאל „דזשואיש קראניקעל" דערצעהלט, דאס עס איז ערשט ערשיענען און ענגלישען א בוך „די קאנקערינג דזשו", דער באזיעגענער איד. ער ערצעהלט אונז דעם אינהאלט און זאגט און וועגען דעם עטוואס, וואס וועט אינטערעסירען אונזערע לעזער:

זעהר א קלוגען נאמען האבען די ארויסגעבער פון דיעזען בוך צוגעטראכט. דער ניט איד וועט און וועלען לעזען דאס בוך כדי אויסצוגעפינען די מאכט, דעם סוד, דורך וועלכע דער איד איז דאס דער בעל הנצחון. עס שאדט ניט ווען מען ווייסט פאר וואס מען כאפט א מפלה, פאר וואס מען ווערט באזיעגט, עס קאן אמאל צוניץ קומען, מען זאל נישט באדארפען.

דער איד, ווידער וועט דאס בוך וועלען לעזען, צו געוואר ווערען פאר וואס מען האלט איהם פאר א „זיעגער".

די צייט צו פערפעטלליכען אזא בוך איז אויך א גינסטיגע, פאר די ארויסגעבער הייסט עס, ווייל עס איז א צייט ווען דער עולם איז מעהר ווי תמיד פאטריאטיש געשטימט און, פאלגליך, איז ער אביסעלע — א קליין ביסעלע — גענייגט צו ראסען האס.

נאמען בלויז, דריקט אויס דעם געדאנק, דאס וועהרענד ענגלאנד שטעהט אין א קאמפף אויף טויט און אויף לעבען מיט א שונא וואס סטראשעט, אז אט פאלט ער אויף די ברענען און מאכט א תל עולם, איז פונקט אין דער זעלבער צייט האלט ענגלאנד ביי זיך א פאלק, די אידען, וועלכע וועלען סוף כל סוף אלעס און אלעמען מנצח זיין, אזא בוך מוז זיין ציהען לעזער. דער מחבר פון דעם בוך, א געוויסער דזשאהן פאסטער פרעיזער, איז א זשורנאליסט אין א רייזענדער. און ער האט אויסגענוצט זיין וויסען און זיין גרויסע פראקטיקע אין אויסטראכטען א נאמען צו א בוך וואס ווערט ארויסגעגעבען אין פסיכאלאגישען מאמענט. אין דעם זין הייסט עס, האט ער אבגעטהאן א קונציג שטיקעל ארבייט.

וואס זאגט הערר פרעיזער אין זיין בוך?

ער זוכט צו בעווייזען, אז דער איד באזיעגט איבעראל. ער זאגט, דאס אויף יעדען געביט פון לעבען איז דער איד אין דער ערשטער רייהע, דאס ער קאנטראלירט דאס לעבען און די טהעטיגקייט פון די פעלקער צווישען וועלכע ער לעבט פיעל מעהר ווי ער איז בארעכטיגט לויט דער פראפארציאן פון זיין באפעלקערונג.

כאטש ער זאגט עס ניט אפען, דערמיט אבער, וואס ער מאכט זיינע באהויפטונגען, די אזוי גערופענע פאקטען, וואס ער ברייגגט, אויף וועלכע ער גרינדעט זיינע טהעאריען, הייסט עס דאס ער ווארענט די וועלט, דאס סוף כל סוף וועט זי ווערען אונטעריאכט פון דעם „אלעס באזיעגענדען איד".

ניט נאר אבער סטראשעט ער, ער האט אויך א גוט ווארט, א ווארט פון טרייסט.

כאטש, ווי ער ערקלעהרט, דער איד איז דער מנצח, איז ער אבער אויף קיין פאל ניט אונבעזיעגבאר. אמץ, דער איד באזיעגט, ער אליין ווערט אבער מעהר באזיעגט ווי ער ערשבערט די וועלט.

אין לענדער פון פרייהייט זעהט מר. פרעיזער גרויסע כוחות וואס צושפליטערען דעם פונדאמענט פון אידענטהום.

מר. פרעיזער זעהט דאס דורך דער געמישטער הייראט ווערט דער איד פערלארען צווישען די איבעריגע נאציאנען פון ער וועלט און דאס געשעהט גראדע דארט וואו ער איז א פרייער מענש. ער קומט דארום צום שלום דאס די נאציאנען צווישען וועלכע דער איד איז ניט פריי האבען א גרויסען טעות אין זייערע באציהונגען צום אידען. יענע נאציאנען האבען דעם אידען פערפאלגט, און אזוי ווי דעם אידען'ס וויעדערשטאנד'ס קראפט איז שטארקער פון זיין עקשנות צו עקזיסטירען אלס איד, האט די פערפאלגונג געווירקט צו ערהאלטען די ראסע ביי איהר לעבען, און צו פארזארגען זי מיט אייגענשאפטען, וועלכע מאכען זי פאר דעם באזיעגער.

אויב די וועלט וועט גוט בעהאנדלען דעם אידען, ארגומענטירט מר. פרעיזער, וועט אין א פאר יאהרהונדערט ארום די וועלבע אויפלעזונג וואס געהט אן אין פרייהייטס לענדער האבען געטהון איהר ארבייט פאלשטענדיג און פון דעם אידען וועט קיין זכר ניט בלייבען, ער וועט זיין פערשלונגען פון די אנדערע ראסען. דער מחבר איז אזוי גוט און וואויל צו צוזוגען, דאס די וועלט וועט פראפיטירען פון דיעזער פיל, וואס זי וועט האבען אראבגעשלונגען.

אט דאס אונגעפעהר וויל מר. פרעיזער האבען מיט זיין בוך.

ווען מען וועט אבער אונטערזוכען דאס בוך, זאגט דער קריטיקער אין דזשואיש קראניקל, קאן מען לייכט ענטדעקען דאס „שפיצעל" וואס מר. פרעיזער טהוט אב די לעזער פון זיין בוך.

א ליטעראריישען קונץ האט ער בעוויזען דערמיט וואס ער האט געווארפען אן עלעקטרישעס ליכט, א סאירטש לייט, אויף דעם אידען. ווען איהר לעזט זיין בוך, זעהט איהר פאר זיך בלויז דעם אידען און קיין אנדער זאך ניט. עס ווייזט זיך אייך אויס ווי דער איד וואלט געשטאנען אליין אין אוניווערזום און געפינט זיך אין קיין פערבינדונג מיט מענשען, זאכען און אומשטענדען ארום איהם. און דערצו נאך איז דער מחבר זעהר פראקטיש און ער ווארפט זיין ליכט איבעראל, וואו דער איד געפינט זיך און, זעלבסטפערשטענדליך, שיינט עס דאס אויסער דעם אידען איז קיינער אויף דער וועלט ניטא, און דער פאר זעהט ער טאקי אויס ווי ער וואלט געווען דער באזיעגער פון אלעס און אלעמען.

לאמיר זיך פארשטעלען, זאגט דער קריטיקער, אז אלעס וואס מר. פרעיזער זאגט איז אמת. לאמיר אננעהמען, זאגט ער, אז קאלומבוס האט געהאט אידיש בלוט אין זיינע אדערען, דאס דער ערשטער פוס וואס האט געטראטען אויף דעם אמעריקאנער באדען, איז געווען גערוכטעט פון א אידישען מוח, לאמיר אננעהמען אפילו אז וואגנער איז געווען א איד, אז דער מאן וואס האט ענטדעקט טאבאק איז געווען א איד, דאס מאנכע פון די גרויסע דרעפערי געשעפטען פון לאנדאן געפינען זיך אין אידישע הענד, לאמיר אננעהמען, דאס אידען זיינען גרויסע פינאנסירען, קינסטלער, ליטעראטען, מוזיקער און סקולפטארען — לאמיר אננעהמען דאס אלעס דאס איז ווירקליך אזוי.

וואס זשע מיינט עס צו זאגען? הייסט עס דען אז אידען באזיעגען אלעס און אלעמען?

פונקט דאס זעלבע קאן געזאגט ווערען וועגען יעדער קלאס פערזאנען און דאס זאל דאס ניט הייסען דאס יענער קלאס מוז סוף כל סוף באזיעגען די וועלט. און דער קריטיקער ערקלעהרט עס מיט א משל:

לאמיר זיך פארשטעלען אז מר. פרעיזער געהט שרייבען א בוך מיט'ן נאמען: „דער באזיעגענדער רויט האריגער". מיט'ן צוועק צו באווייזען אז מענשען מיט רויטע האהר רעגיערען איבער די מענשליכע טהעטיגקייטען איבער דער גאנצער וועלט, און לויט מר. פרעיזער'ס פלאן וואלט גאנץ לייכט געווען צו בעווייזען, דאס די רויט האריגע סטראשען צו באהערשען די אנדערע טהיילען פון דער וועלט, וועלכע זיינען נישט געבענטשט מיט רויטע האר. ער וואלט אזוי געקאנט, למשל, זאגען:

לויט די מומיען אין א מוזעאום אין קאירא, זעהט אויס, דאס פרעה מלך מצרים איז געווען א רויטער. אויך קלעאפאטרא זאגט מען, דאס איהרע האר זיינען געווען רויטליך ברוין, וועלכעס שמעקט שוין מיט רויטקייט, און אויב מען זאל גלויבען די בילדער וועלכע שטעלען איהם פאר זיינען די האהר און די באָרד פון יעזוס געווען כמעט ווי רויט. עשיו, דער מאן פון נעוואלט, איז לויט דער טראדיציאן געווען א רויטער, און זיין קולט האט געווים באזיעגט די וועלט, ווי די איצטיגע מלחמה בעווייזט עס. וואגנעס האהר זיינען געווען רויטליך, נערא, דער אלטער מעכטיגער הערשער, איז געווען א רויטער, אזוי איז אויך געווען העגרי דער אכטער, איינער פון די שטארקסטע קעניגע פון ענגלאנד. אזוי זענען אויך אלע מאדערנע געקרוינטע קעפ כמעט ווי רויט. און ווען זיי זיינען ניט רויט אפילו, אויב נאר זיי זיינען ניט שווארץ מוזען זיי אויך גערעכענט ווערען פאר רויט, ווייל זיי זיינען דאך צווישען די שטארקע.

ווי איהר זעהט אלזא, קאן מען אויף אזא אופן לייכט איבערצייגען די לעזער אז סוף כל סוף וועלען די רויט האריגע באזיעגען די גאנצע וועלט, און דאס האט געטהון מר. פרעיזער.

ארום פארלאמענט און די לעדזשיסלײטשור

אטאווא
מיטוואך, מערץ 30

היינט וועט שטאטפינדען די לויה פון פרעמיערס מוטער, מרס. בארדען אין גראנד פרע, און אין הויז אף קאמאנס פערטרעט דעם פרעמיערס פלאץ דער מיניסטער פון טרייד און קאמערס, דזשארדזש פאסטער.

ווען מען גיט א טראכט וועגען מיניסטערס אבוועזענהייט צוליעב דעם טויט פון זיין מוטער, און ווען מען בעטראכט דיא מחלוקת'ן וואס קומען פאר אין הויז אף קאממאנס אין אזא צייט, ווען אזא טראגעדיע מיט וועלכער דאס לאנד איז פערבונדען מיט אזוי פיעל פעהעם, קומט פאר אויף יענער זייט ים דערמאהנט מען זיך ניט ווילענדיג אין די ווערטער פון דעם גרויסען אלטען מאן, (די גרענד אלד מען) ווי מען האט גערופען דעם ענגלישען פרעמיער גלאדסטאן, בשעת ווען ער האט געערדט פאר דער איירישער אויטאנאמיע, פאר דעם האמרול ביל, פעברואר דעם 13 1893.

ער האט געזאגט:

— ערלויבט מיר אייך צו בעטען, זאל

(פארטזעצונג אויף פיידזש 5.)

„SALADA"
טעה
כשר של פסח
סאלאדא טהעע איז געפאקט אונטער דער אויפזיכט פון רבי גארדאן און רבי וויינראב פון טאראנטא.
מיר האבען געטהאן אונזער בעסט, דאס אונזער טהעע כ ש ר ש ל פ ס ח זאל זיין געפאקט און צוגעריכטעט לויט אלע דינים פון כשרות, יעדער פעקעל האט אויף זיך א לייבעל פון די דערמאהנטע צוויי רבנים.
די טהעע איז געפאקט אין די געוועהנליכע סייז פעקעטס און איז פון דעם זעלבען גוטען סארט וועלכע האבען געמאכט דעם נאמען סאלאדא בעריהמט אין גאנץ אמעריקא.
די טהעע איז געפאקט אונטער העכסט ריינע אומשטענדען און אין שטארקע בליי פייפער, זא דאס עס קען אין זיך קיין זאך אריינגעהמען.
אויב אייער גראסער האט ניט אין סטאק פון די פריש געפאקטע כשר של פסח טהעע, זעהט ער זאל דאס בעקומען פיר אייך. זעהט בעציייטענס צו בעקומען די סאלאדא טהעע פיר פסח.
„סאלאדא" טאראנטא